

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Аль-Мрят О.Б.

аспірант,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

У спеціальній психолого-педагогічній літературі аналіз даних щодо впливу розладів аутичного спектру на особливості навчальної діяльності учнів є недостатньо висвітленим, зокрема, недостатньо розробленими залишаються дидактичні принципи організації навчання та здійснення контролю ефективності та якості учбової діяльності дітей з особливими навчальними потребами.

Незважаючи на те, що значне місце в психолого-педагогічних дослідженнях відводиться розробці проблеми якісного засвоєння знань та умінь, як однієї з цілей навчальної діяльності дитини та розкриттю індивідуальних особливостей учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку та тих, які мають труднощі засвоєння програмових знань та навичок (В.І. Бондарь [1], В.В. Засенко [1], Т.В. Сак [2], В.В. Тарасун [3]), питання оцінювання результативності навчання учнів з аутизмом і розладами аутичного спектру вивчено лише фрагментарно.

Отже, розробка методів контролю якості засвоєння знань, умінь і навичок дітьми з аутизмом є однією з актуальних проблем корекційної педагогіки.

А саме, методи контролю передбачають способи взаємопов'язаної діяльності вчителя й учня, спрямовані на виявлення та оцінювання змісту і характеру досягнень його навчально-пізнавальної діяльності з метою визначення результативності педагогічного управління й учіння на всіх етапах процесу навчання.

Так, у початкових класах для виявлення навчальних досягнень з мови як навчального предмета учнів з РАС використовуються методи усної перевірки (бесіда, розповідь учня); письмової перевірки (самостійні і контрольні роботи, твори, перекази, диктанти), практичної перевірки (практична робота, спостереження тощо). Отже, оцінювання розглядається як особлива сторона контролю, а педагогічна оцінка – його результат. Оцінка виражається в оцінних судженнях і висновках учителя, які є її якісними (словесним, вербальним) показниками, або в балах, тобто в кількісних показниках. У 1 класі початкової школи оцінка навчальних досягнень учнів з предметів інваріантної частини навчального плану – вербальна, а починаючи з 2 класу оцінюється в балах. Без таких спеціальних методів, на нашу думку, не можливо правильно оцінити міру досягнення мети вивчення стану сформованості знань, умінь та навичок учнів початкових класів та отримати об'єктивні, надійні дані про результативність навчального процесу.

Контроль (перевірка й оцінювання) в процесі навчання учнів з аутичними розладами, який проводиться в різних закладах освіти, де навчається дана категорія дітей, визначається спільними дидактичними принципами: а) систематичність, зумовлена необхідністю здійснювати контроль впродовж всіх етапів навчання; б) всебічність, яка передбачає визначення в учнів результативності корекції навчально-пізнавальної діяльності й власне діяльності, рівня опанування знаннями, уміннями і навичками відповідно до навчальних цілей; в) диференційованість та індивідуалізація, що зумовлені поліморфністю проявів порушень навчально-пізнавальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами.

Як показує аналіз матеріалів цілеспрямованого спостереження, в спеціальних навчальних закладах і центрах та в загальноосвітніх інклюзивних школах, в яких навчаються діти з аутизмом, для оцінювання стану засвоєння ними програмового матеріалу використовується переважно якісний підхід, який включає застосування таких важливих видів контролю, як попередній, поточний, тематичний, підсумковий.

Попередній контроль, як правило, проводиться з діагностичною метою перед вивченням навчального предмета і дає педагогу змогу визначити готовність учня з аутичним розладом до оволодіння предметним змістом, виявити рівень сформованості його навчально-пізнавальних умінь та особливості навчальної діяльності. На основі одержаних результатів діагностики вчитель в індивідуальному навчальному плані визначає роботу з коригування опорних знань, умінь і навичок, їх цілеспрямоване повторення та систематизацію.

Поточний контроль здійснюється на всіх етапах вивчення учнем з аутичним розладом змісту поурочної теми, виконуючи навчальну, діагностико-коригуючу, заохочувальну та стимулюючу функції. Навчальна функція полягає у визначенні рівнів розуміння і первинного оволодіння учнями змістом поурочної теми, встановленні зв'язків між її елементами та засвоєним змістом попередніх тем, закріпленні знань, умінь і навичок та їх актуалізації для засвоєння нової теми. Діагностико-коригуюча функція на етапі засвоєння нових елементів знань і навчально-пізнавальних умінь деякими вчителями представлена як поелементний та поопераційний контроль. Він допомагає своєчасно виявити допущені помилки та причини їх виникнення, встановити рівень первинного розуміння учнем змісту окремих частин поурочної теми, визначити ефективність корекційного впливу формування конкретних навчально-пізнавальних умінь і етапів діяльності. Заохочувальна та стимулююча функції спрямовані на усунення труднощів, зумовлених недостатньою пізнавальною активністю, уповільненим темпом діяльності, заниженою самооцінкою, невпевненістю у своїх силах учня з аутизмом, який має особливі освітні потреби. Поточна перевірка супроводжується вербальним оцінюванням учителя. З метою заохочення і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів повні відповіді оцінюються балами.

Тематичний контроль передбачає оцінювання навчальних досягнень учня з аутичними розладами після вивчення однієї або кількох програмових тем (розділів) з врахуванням індивідуальних навчально-пізнавальних можливостей дитини засвоїти основні, більш узагальнені елементи знань і способи діяльності та уміння застосовувати їх за зразком і в новій ситуації. Тематична оцінка виставляється також автоматично, на підставі результатів вивчення учнем матеріалу теми упродовж її засвоєння з урахуванням

поточних оцінок, навчальної активності, рівня самостійності тощо. Підсумковий контроль стану засвоєння учнями програмового матеріалу здійснюється в кінці півріччя та навчального року.

Окрім того, зазначимо, що оцінювання навчальних досягнень учнів з розладами аутичного спектру перших класів в Україні здійснюється без застосування бальної системи, що обумовлено початком опанування ними навчальної діяльності і особливостями складових їхньої психологічної готовності до шкільного навчання: інтелектуальної (певний рівень сформованості пізнавальних процесів), соціальної (потреба дитини у спілкуванні з однолітками, вміння підпорядковувати свою поведінку законам дитячої групи, здатність виконувати роль учня в ситуації шкільного навчання), особистісної (пізнавальна мотивація та певний рівень сформованості процесів саморегуляції). Таким чином, достатня психологічна готовність дитини – основа для формування її навчальної діяльності, джерелом розвитку якої, своєю чергою, є мотиваційна сфера (пізнавальні і соціальні мотиви до навчання).

Таким чином, методи контролю – це способи взаємопов'язаної діяльності вчителя і учня, спрямовані на виявлення й оцінювання змісту та характеру досягнень його навчально-індивідуальної діяльності, а також на визначення результативності педагогічного управління й учіння на всіх етапах процесу навчання.

Оцінюючи діяльність молодшого школяра, вчитель, разом з тим, має враховувати, що він ще нездатний відокремлювати негативні результати своїх дій і вчинків від позитивної оцінки себе, що підкреслює важливість розмежування оцінки діяльності від оцінки особистості дитини в цілому.

Окрім того, наголошується необхідність застосовувати прийоми оцінювання, які, з одного боку, дають можливість зафіксувати індивідуальне досягнення кожної дитини, а з іншого, – не провокують учителя порівнювати успіхи дітей між собою, адже в такому порівнянні діти з особливостями психофізичного розвитку будуть найменш успішними. Для дитини з особливими освітніми потребами вагоміше, ніж для однолітка з нормальним розвитком, коли учитель помічає і заохочує навіть незначні успіхи, таким чином розвиваючи у неї віру у власні сили та можливості.

Список використаних джерел:

1. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / за редакцією: В.І. Бондарь, В.В. Засенко. К., 2004.
2. Сак Т.В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник / Сак Т.В. – К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2011.
3. Тарасун В.В. Логодидактика. / В.В. Тарасун., Київ, Каравелла, 2017.